

ЛІТЕРАТУРА

1. Биков В.Ю. Технології хмарних обчислень, ІКТ-аутсорсинг та нові функції ІКТ-підрозділів навчальних закладів і наукових установ / В.Ю. Биков // Інформаційні технології в освіті. – 2011. – №10. – С. 8-23.
2. Сороко Н.В. Інтеграція сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у навчальний процес: зарубіжний та вітчизняний досвід (на прикладі викладання рідної мови в старших класах) / Н.В. Сороко // Наукові записки. – Випуск 77. – Серія: Педагогічні науки. – Кіровоград: РВВ КДПУ ім. В.Винниченка. – 2008. Частина 1. – 354 с., С. 113-118.
3. Alec M.Bodzin, Beth Shiner Klein, Starlin Weaver. The Inclusion of Environmental Education in Science Teacher Education. USA: Springer, 2010. – 352 p.
4. Bruce E.Drushel, Kathleen German. The Ethics of Emerging Media: Information, Social Norms, and New Media Technology. New York: Continuum International Publishing Group, 2011. – 279 p.
5. Fundacion German Sanchez Ruiperez and IBM Implement a Cloud Computing Solution for Education. [Електронний ресурс]: http://goliath.ecnext.com/coms2/gi_0199-13346074/Fundacion-German-Sanchez-Ruiperez-and.html. – Заголовок с екрана.
6. IBM Cloud Academy. [Електронний ресурс]: (портал компанії IBM) <http://www.ibm.com/solutions/education/cloudacademy/us/en>. – Заголовок с екрана.
7. Justin Reich, Thomas Daccord, Alan November. Best Ideas for Teaching with Technology: A Practical Guide for Teachers, by Teachers. New York: M.E. Sharpe, 2008. – 291 p.
8. Michael Miller. Cloud Computing: Web - Based Applications That Change the Way You Work and Collaborate Online. Que Publishing, 2008. – 312 p.
9. Microsoft Operations Framework [Електронний ресурс]:(портал компанії Microsoft). – 2010. – Режим доступу: <http://www.microsoft.com/mof>. – Заголовок с екрана.
10. Tejaswi Redkar, Tony Guidici. Windows Azure Platform. Second edit ion: Apress, 2011. – 650 p.
11. Virginia A. Scott. Google. Corporations that changed the world. USA: Greenwood Publishing Group, 2008. – 153 p.
12. William Y. Chang, Hosame Abu – Amara, Jessica Sanford. Transforming Enterprise Cloud Services. Springer, 2010. – 428 p.

Н.Б. КАШТАН. ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ОБЛАЧНЫХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБРАЗОВАТЕЛЬНОМ ПРОЦЕССЕ СОВРЕМЕННОГО УЧЕБНОГО ЗАВЕДЕНИЯ

Резюме. В статье анализируются основные возможности Google Apps которая является системой сервисов на основе облачных технологий и их использования в профессиональной деятельности преподавателя. Демонстрируются возможности сервиса на различных примерах применения облачных технологий в образовательном процессе.

Ключевые слова: информационные сервисы, облачные технологии, Google приложения, программное обеспечение, профессиональное развитие учителей.

N.B. KASHTAN. USE CLOUD TECHNOLOGIES IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF MODERN EDUCATIONAL INSTITUTIONS

The summary. This article analyzes the main features of Google Apps which is a system of services based on cloud technologies and their use in professional teachers work. Service abilities are demonstrated on various examples of the use of cloud technologies in the educational process.

Key words: information services, cloud, Google Apps, software, professional development of teachers.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. І.С. Войтович.

Одержано редакцією 15.01.2016 р.

УДК: 378. 147: [373. 5. 011. 3 – 051: 81]

Т.В. КОСТОЛОВИЧ

ОСОБЛИВОСТІ ФОРМУВАННЯ МОВНОЇ ОСОБИСТОСТІ МАЙБУТНЬОГО ФІЛОЛОГА

Резюме. У статті розкрито семантичне та структурне наповнення термінів «мовна особистість» та «комунікативна особистість студента-філолога». Визначено особливості формування мовної особистості, її рівні та складові. Проаналізовано об'єктивні й суб'єктивні чинники, які впливають на розвиток майбутнього словесника. Досліджено актуальність проблеми формування мовної особистості майбутнього філолога.

Ключові слова: мовна особистість, мовна особистість студента-філолога, комунікативна компетентність, комунікативна компетентність студента-філолога.

Постановка проблеми. Одне з актуальних завдань вищої педагогічної школи – підготувати майбутніх учителів до результативної мовленнєвої комунікації, на що орієнтують нас державні документи (Закон України «Про вищу освіту», Державна Національна програма «Освіта» (Україна ХХІ століття), Національна доктрина розвитку освіти України в ХХІ столітті та ін.), де переосмислено зміст освіти і вказано, що розвиток системи

компетентностей, які повинні бути сформовані у процесі освіти, спрямовані на найбільш суттєвий аспект вивчення української мови – розвиток мовної особистості учня, студента, його комунікативну компетентність, національну свідомість тощо.

Заняття з мови у вищій школі мають практичне спрямування, що пов'язано з комунікативним аспектом, де чітко виражена ціль мовної освіти – розвинути мовну особистість, яка має творчий потенціал, майстерно користується лінгвістичними засобами, сприймає, розуміє й осмислює чуже мовлення.

У культурно-освітньому просторі необхідно розв'язати проблему професіоналізму майбутнього словесника, тому вища школа зобов'язана формувати компетентного вчителя, який володіє цілісними, системними знаннями з мови; користується виражальними засобами української мови; дотримується правил мовленнєвого етикету; правильно, точно, логічно, зрозуміло висловлює свою думку. Найширші можливості для виконання означених завдань, на нашу думку, дає реалізація в навчальному процесі компетентнісного підходу, що спрямований на практичне засвоєння мовної теорії.

Критерієм сформованості мовної особистості вважають здатність репрезентувати себе через мовлення.

Аналіз наукових досліджень. Питання комунікації й розвитку мовної особистості у процесі навчання розглядають учені в галузі психології, філософії, лінгвістики, лінгводидактики (С.Д. Абрамович, Ф.С. Бацевич, О.М. Біляєв, Л.О. Варзацька, Л.С. Виготський, П.Я. Гальперін, Н.Б. Голуб, О.М. Горошкіна, М.І. Жинкін, І.О. Зимня, О.В. Караман, Ю.М. Караулов, О.О. Леонтьєв, Л.І. Мацько, С.А. Омельчук, Л.М. Паламар, М.І. Пентилюк, Т.В. Симоненко, І.М. Хом'як, О.Н. Хорошковська, Г.Т. Шелехова та ін.).

Мета статті. Проблема формування мовної особистості у процесі навчання мови не нова, однак сучасного тлумачення вона ще не набула, адже продовжується вдосконалення технології навчання рідної мови.

Виклад основного матеріалу. Теорія мовної особистості започаткована Й. Вайсгербером, В. Гумбольдтом, О. Потебнею. Уперше термін «мовна особистість» використав В. Виноградов у праці «Про художню літературу» (1930 р.), а обґрунтував Ю. Караулов у роботі «Русская языковая личность и задачи ее изучения» (1987 р.).

Дослідник Ю. М. Караулов зауважує, що *мовна особистість* – це та наскрізна ідея, котра, як показує досвід її аналізу й опису, пронизує всі аспекти вивчення мови й одночасно ламає межі між дисциплінами, що вивчають людину, оскільки не можна вивчати людину поза її мовою [2, 3].

Як уважає Ф. С. Бацевич, *мовна особистість* – це індивід, який володіє сукупністю здібностей і характеристик, які зумовлюють створення і сприйняття ним текстів, що вирізняються рівнем структурно-мовної складності та глибиною й точністю відображення дійсності [1, 87].

У «Словнику-довіднику з української лінгводидактики» зазначено, що *мовна особистість* – це такий носій мови, який добре володіє системою лінгвістичних знань (знає поняття і відповідні правила), репродукує мовну діяльність, має навички активної роботи зі словом, дбає про мову і сприяє її розвитку. *Мовна особистість* – мовець, який забезпечує розширення функцій мови, творення українськомовного середовища в усіх сферах суспільного життя, природне бажання повернутися в повсякденному спілкуванні до рідної мови, до відродження культури, традицій народу, до вироблення зразків висококультурного інтелектуального спілкування літературною мовою [6, 159].

На думку І.М. Хом'яка, *мовна особистість студента-філолога* – це знавець мови, який має достатній рівень лінгвістичної освіти, дбає про збереження і розвиток української мови, володіє мовною компетентністю, вміє реалізувати її на практиці, здатний повсякчас обстоювати своє конституційне право на вільне застосування рідної мови в усіх сферах суспільного життя на всій території України [7, 161].

Нам імпонує це визначення мовної особистості І. М. Хом'яка і ми візьмемо його за основу, але вважаємо, що *мовна особистість філолога* – це ще й людина, яка піклується про збереження й розвиток мови, користується виражальними засобами української мови, її видами, типами, стилями, жанрами в усіх видах мовленнєвої діяльності. Саме такого філолога мають формувати й розвивати педагоги у вищих навчальних закладах, оскільки головним знаряддям праці лінгвіста є слово.

Показник мовного розвитку особистості – її комунікативність. Тому комунікативна компетентність є ключовою в розвитку мовної особистості студента-філолога, яка характеризується знаннями мовних одиниць, розвиненим мовленням і мисленням, здатністю встановлювати необхідні контакти з іншими людьми.

Складники мовної особистості студента-філолога містять комплекс компетентностей, а саме: *мовну компетентність* (практичне опанування української мови, її словникового запасу, дотримання мовних норм), *мовленнєву компетентність* (уміння творчо розв'язувати комунікативно-мовленнєві завдання, вибираючи з-поміж монологічних і діалогічних висловлювань спосіб спілкування, адекватний комунікативній меті й ситуації), *соціокультурну компетентність* (уміння взаємодіяти в соціумі, оволодіння мовленнєвим етикетом), *діяльнісну компетентність* (опанування стратегій, що визначають оптимальність мовленнєвої діяльності, спрямованої на розв'язання навчальних завдань і життєвих проблем). Формування таких компетентностей становить основу завдань мовної освіти в Україні.

Складниками мовної особистості своєю чергою є розвиток психічних процесів, а саме: зорової та слухової пам'яті, абстрактного (понятійного) й образного (художнього) мислення, спостереження, репродуктивної (відтворювальної) і творчої уяви.

З психологічних досліджень відомо, що головною ознакою особистості є наявність свідомості й самосвідомості. Отже, головною ознакою мовної особистості є мовна свідомість (частина свідомості, що

забезпечує механізми мовленнєвої діяльності (породження мовлення, сприйняття мовлення і зберігання мови у свідомості)) та самосвідомість (особлива форма свідомості, що відображає рівень розвитку свідомості та її спрямованість).

На формування мовної особистості впливають також чинники як об'єктивні, незалежні від особи мовця, так і суб'єктивні.

До об'єктивних чинників належать: стан самої мови, її унормованість і наступна кодифікація, рівень розвитку і досконалість її підсистем, стилістична диференціація, отже, придатність мови як мовної картини особи і світу для забезпечення всіх мовних потреб громадянина; сприятлива для життя і розвитку певної мови суспільно-політична ситуація; традиція суспільного використання мови; повноцінне функціонування мови в усіх сферах життя [8, с.69].

До суб'єктивних чинників зараховуємо: здатність мовця здобувати мовну освіту й досконало володіти мовою; внутрішню готовність мовця здобувати мовну освіту і мовне виховання та досконало оволодівати мовою; моральну потребу мовотворчо вдосконалювати і виражати свою особистість; розуміння мовних обов'язків громадянина і виконання їх; активне ставлення до мови, належний рівень мовної культури [8, 69].

Дослідник Ю. Караулов виокремлює три рівні мовної особистості: *вербально-семантичний* (передбачає для носія нормальне володіння мовою, а для дослідника – традиційний опис формальних засобів вираження певних значень); *когнітивний* (одиноцями якого є поняття ідеї, концепти, які складаються у кожній мовній індивідуальності в більш або менш упорядковану, систематизовану «картину світу», що відображає ієрархію цінностей; передбачає розширення значення і перехід до знань, охоплює інтелектуальну сферу особистості, дає досліднику вихід через мову, через процеси говоріння і розуміння – до знань, свідомості, процесів пізнання людини); *прагматичний* (передбачає мету, мотиви, інтереси, установки й інтенціональності; забезпечує в аналізі мовної особистості закономірний, обумовлений перехід від оцінок її мовленнєвої діяльності до осмислення реальної діяльності у світі) [2, 5].

Для вчителя української мови важливим є саме третій рівень мовної особистості, де розвивається творча функція мовної особистості.

Навчання мови передбачає засвоєння всіх видів мовленнєвої діяльності (аудіювання, говоріння, читання, письмо), опанування яких і має бути найбільшим акцентом у практиці сучасного уроку мови, адже розвиток мовної особистості неможливий без активної участі в мовленнєвій діяльності.

Необхідність формування мовної особистості спонукала до визначення найголовніших аспектів навчання української мови. Традиційно в методиці української мови визначають такі аспекти її навчання: *лінгвістичний* (передбачає врахування нових досягнень у галузі мовознавчої науки); *педагогічний* (вимагає врахування її значення для пізнавальної і творчої діяльності, мовленнєвого розвитку учнів); *психологічний* (враховує ті психологічні чинники, які забезпечують якість засвоєння мови та формування комунікативної компетентності учнів); *моральний та естетичний* (орієнтує вчителя на виховання в учнів позитивного ставлення до мови, усвідомлення її суспільних функцій і ролі в розвитку особистості, сприйняття її краси і багатства) [4, 19].

В останні десятиліття визначили й нові підходи до навчання української мови: *українознавчий, етнопедagogічний, культурологічний*, що передбачають засвоєння учнями/студентами мовної картини світу засобами рідної мови, формування національної свідомості учнів/студентів, виховання громадянина України, патріота на основі національної і загальнолюдської культури), *діяльнісно-орієнтований*, що передбачає формування системи компетенцій (комунікативної – мовленнєвої, мовної, соціокультурної та діяльнісної), *функціонально-стилістичний, комунікативний* – формування комунікативно компетентної особистості, здатної вільно й легко висловлюватися з будь-яких питань, виявляючи високий рівень мовної культури, дбаючи про якість свого мовлення [4, 19].

Заняття з української мови повинні становити цілісну систему розвитку комунікативної компетентності студентів і забезпечувати поетапне опанування курсу української мови. Сучасний учитель має знати нові технології навчання, методи формування навичок самостійної роботи, розвитку творчих здібностей та логічного мислення учнів; повинен уміти проектувати, конструювати, моделювати і проводити уроки й виховні заняття, у тому числі з елементами інформаційно-комп'ютерних технологій [5, 37]. Компетентнісна та комунікативна спрямованість навчально-виховного рідномовного процесу є найсприятливішим освітнім середовищем для розвитку мовної особистості в наш час.

Навчальний процес майбутніх словесників необхідно спрямувати так, щоб не тільки навчити теорії мови, але й навчити володіти мовою, тобто вміти застосовувати набуті знання в певній мовленнєвій ситуації, розрізняти значення та відтінки слів, відчувати особливості слововживання. Варто використовувати вдало дібрані вправи і завдання, які будуть спрямовані на виявлення і виправлення мовних помилок, що в основному зумовлені російсько-українською інтерференцією, використанням суржику, сленгізмів, особливо жаргонізмів. Результативним є залучення студентів до аналізу помилок засобів масової інформації, оголошень, реклами; аналізуючи помилки, майбутній філолог звикає до свідомого ставлення до слова.

Висновок. Основне завдання викладачів вищих навчальних закладів – розвинути комунікативно компетентну особистість і такі її якості, як здатність правильно й успішно спілкуватися в соціальному середовищі, творчо підходити до мовленнєвої діяльності, комунікабельність, тобто виховати «високоосвічених і висококультурних діяльних інтелектуалів» [3, 2]. Тому на заняттях з української мови необхідно створити умови для свідомо-практичної діяльності майбутніх словесників: забезпечити процес пізнання (перехід

невідомого в знаннях у відоме, невміль у вміння та навички), здійснити трансформацію суспільних науково обґрунтованих мовних, мовленнєвих і комунікативних надбань в осмислені здобутків студентів, що забезпечить свідоме розуміння мови, відповідальне ставлення до власного мовлення, постійну та наполегливу працю над його вдосконаленням.

У перспективі плануємо дослідити методичний аспект навчальної діяльності викладача вищої школи на заняттях з української мови, визначити ефективні умови й способи проектування і проведення занять з метою розвитку мовної особистості студента-філолога.

ЛІТЕРАТУРА

1. Бацевич Ф.С. Основи комунікативної лінгвістики: [підручник] / Ф.С. Бацевич – К.: Видавничий центр «Академія», 2004. – 344 с.
2. Караулов Ю.Н. Русский язык и языковая личность / Ю.Н. Караулов. – М.: Наука, 1987. – 264 с.
3. Мацько Л. Матимемо те, що зробимо / Л. Мацько // Дивослово. – 2001. – № 9. – С.2-3.
4. Пентилюк М.І. Актуальні проблеми сучасної лінгводидактики: збірник статей / М.І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2011. – 256 с.
5. Семенов О.М. Професійна підготовка майбутніх учителів української мови і літератури: монографія / О.М. Семенов. – Суми: ВВП «Мрія» ТОВ, 2005 – 404 с.
6. Словник-довідник з української лінгводидактики: навч. посіб. / кол. авторів за ред. М.І. Пентилюк. – К.: Ленвіт, 2015. – 320 с.
7. Хом'як І.М. Узагальнений тип мовної особистості / І.М. Хом'як // Актуальні проблеми сучасної філології. Мовознавчі студії збірник наукових праць Рівненського державного гуманітарного університету. – Острогор – Рівне: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2013. – Вип. 21(3). – 192 с.
8. Черкаська О. Формування мовної і комунікативної компетенції мовної особистості у вищій школі / О. Черкаська // Вища школа. – 2010. – № 12. – С.63-72.

Т.В. КОСТОЛОВИЧ. ОСОБЕННОСТИ ФОРМИРОВАНИЯ ЯЗЫКОВОЙ ЛИЧНОСТИ БУДУЩЕГО ФИЛОЛОГА

Резюме. В статье раскрыто семантическое и структурное наполнение термина «языковая личность» и «коммуникативная личность студента-филолога». Определены особенности формирования языковой личности, ее уровне и составляющие. Проанализированы объективные и субъективные факторы, которые влияют на развитие будущего словесника. Исследована актуальность проблемы формирования языковой личности будущего филолога.

Ключевые слова: языковая личность, языковая личность студента-филолога, коммуникативная компетентность, коммуникативная компетентность студента-филолога.

T.V. KOSTOLOVYCH. FEATURES OF PROSPECTIVE PHILOLOGIST LANGUAGE PERSONALITY FORMATION

The summary. The semantic and structural filling of terms “language identity” and “communicative personality of student-philologist” are demonstrated in the article. The features of language identity formation, its levels and components are defined. The objective and subjective factors which influence development of prospective philologist are analyzed. The topicality of the issue of language identity formation of prospective philologist is researched.

Key words: linguistic personality, linguistic identity of the student-philologist, communicative competence, communicative competence of the student-philologist.

Рекомендовано до друку.

Д-р. пед. наук, проф. С.Г. Карпенчук.

Одержано редакцією 25.02.2016 р.

УДК: 373. 3. 091. 33 - 028. 22

А.А. РОМАНЮК

ОСОБЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ СУЧАСНИХ ЗАСОБІВ НАОЧНОСТІ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ В КОНТЕКСТІ НОВИХ ПЕДАГОГІЧНИХ ПАРАДИГМ

Резюме. Наочність є невід'ємною частиною навчального процесу. Розвиток інформаційно-комунікаційних технологій призвів до появи нових «сучасних засобів наочності», використання яких сприяє не тільки покращенню організації навчального процесу, але й більшій якійсній теоретичній та практичній підготовці учнів до реалій сучасного життя.

Ключові слова: наочність, засоби наочності, сучасні засоби наочності, види наочності.

Постановка проблеми. Для ефективного навчання важливою і необхідною складовою є використання різних видів наочності. Це особливо актуально для початкової школи, зокрема, через вікові особливості учнів

© А.А. Романюк, 2016